

aktuellt

Mars 2010

TEMA
ARBETS-
MARKNADS-
POLITIK

ARBETSLÖSHETEN STIGER

480 000

arbetslösa i januari 2010.
100 000 fler än för ett år
sedan.

FLER MÅSTE FÅ PLATS I PROGRAM

25 000

fler platser i aktiva
program för arbetslösa
behövs under 2011.

LO anser att en insats måste vara att hitta fler möjligheter till praktik för unga arbetslösa på alla plan, både inom och utanför arbetsförmedlingens program "jobbgaranti för ungdomar".

A-kassan:

Skyddar kollektivavtalet från lönedumpning

Man kan skydda sig på olika sätt som individ. Genom utbildning eller att flytta, men när flera stora företag lägger ner på samma ställe regnar det på alla, oavsett var man befinner sig.

A-kassan är till för att skydda kollektivavtalet mot lönedumpning, **det är därför ersättningsnivåerna är så viktiga**. Om en arbetstagare förlorar jobbet ska denne inte hamna i fattigdom och börja konkurrera om jobben genom att gå med på lägre lön än andra.

WANJA LUNDBY-WEDIN

**STÖRSTA AVTALS-
RÖRELSEN**

Sidan 2

POLITIKEN

"Den stora nedrustningen av arbetsmarknadspolitiken är det mest alarmerande som skett under den senaste fyra-årsperioden."

Sidan 6

SOPHIA ANDERSSON

**ATT FÅ ARBETE
VIA SMS**

Sidorna 6-7

A-KASSAN

4

**FÖRÄNDRINGAR
SOM BLEV SAMT
SOM VI VILL HA**

Sidan 8

Största avtalsrörelsen på många år

Wanja Lundby-Wedin, LOs ordförande.

Just nu står vi mitt i en avtalsrörelse, den största på länge. I den situationen vet vi att vi inte har bara motparten att slåss mot. När regeringen lade fram sina förslag till försämringar av arbetslöshetsförsäkringen och differentiering av avgiften gjorde de klart att syftet var att hålla nere lönekraften. De som arbetar i ett yrke med hög risk för arbetslöshet får nu betala för det genom en högre avgift för försäkringen. På så sätt vill regeringen bidra till att försvaga löntagarna och på sikt pressa ner lönerna. Men det sätter vi stopp för med vår samordnade avtalsrörelse.

Den ekonomiska krisen är inte över. Trots signaler om att den svenska ekonomin långsamt återhämtar sig, så fortsätter arbetslösheten att öka. Antalet arbetslösa var i januari nästan 460 000, mer än 100 000 fler än för ett år sedan.

De ekonomiska skillnaderna har ökat under ett antal år, men de senaste årens borgerliga politik med stora skattesänk-

ningar till dem som tjänar mest gör att klyftorna ökar än mer. Jobbskatteavdraget innebär dessutom att olika grupper betalar olika skatt vid samma inkomst. De som är sjuka, arbetslösa och pensionärer får betala högre skatt vid samma inkomst än de som har arbete. Högre skatt och lägre ersättning för den som är sjuk eller arbetslös; det är djupt orättvist.

Den är uppenbart att den hårdare beskattningen av arbetslösa och sjuka är ett sätt att pressa löntagarna att ta jobb till lägre löner. Det är varken bra för löntagarna eller för svensk ekonomi och det är fullkomligt oacceptabelt.

Vi har klarat ekonomiska kriser förr tack vare en väl fungerande svensk modell med en bra arbetslöshetsförsäkring och en aktiv arbetsmarknadspolitik. Idag har viktiga delar i den svenska modellen försämrats eller tagits bort av den borgerliga regeringen.

Jag vet att många av er som läser det här

efterlyser ett alternativ till dagens politik; en politik som gör att löntagarna går stärkta ur krisen – och den politiken finns.

Utöver den viktiga frågan om att förbättra arbetslöshetsförsäkringen, så är frågan just nu hur arbetskraften ska rustas för de nya jobb som kommer när efterfrågan ökar igen. Men arbetsmarknadspolitikerna har dragits ner kraftigt och kvaliteten i insatserna har försämrats, liksom möjligheterna till vuxenutbildning. Det behövs stöd till olika typer av utbildningsinsatser – för dem som inte har fullständig gymnasieutbildning, men också till anställda inom industrin. Det behövs mer pengar till kommuner och landsting för fler jobb och bättre välfärd. Det behövs också nya offentliga investeringar, för till exempel infrastruktursatsningar och inte minst för klimatomställningen, där ett ROT-avdrag riktat också till fastighetsägare är ett viktigt inslag.

Höga och orättvisa avgifter till a-kassan skapar inte nya jobb. Det gör inte heller låg ersättning till den som drabbats av arbetslöshet. Nu behövs en aktiv politik som ger jobb och motverkar skadeverkningarna av arbetslösheten – en politik som ger oss framtidstro. ●

Wanja Lundby-Wedin, LOs ordförande

”Nu behövs en aktiv politik som ger jobb och motverkar skadeverkningarna av arbetslösheten – en politik som ger oss framtidstro.”

FOTO: LARS FORSTEDT

– Nu behövs en aktiv politik som ger jobb och motverkar skadeverkningarna av arbetslösheten – en politik som ger oss framtidstro, säger Wanja Lundby-Wedin, LOs ordförande.

Arbetsförmedlingen

1 ARBETSMARKNADEN I ALLMÄNHET

De som har kortast utbildning drabbas hårdast av nedgången i ekonomin och av arbetslösheten. De senaste årens arbetsmarknadspolitik som fokuserar på att coacha och matcha arbetslösa innebär åtgärder som leder till ökad press på arbetslösa och en ansvarsförskjutning för arbetslösheten från staten till individen där betydelsen av Arbetsförmedlingens insatser minskat. Arbetsförmedlingen spelar en central roll för att förmedla nya jobb till arbetslösa. För att förmedlingen av arbeten till arbetslösa ska bli mer effektiv krävs ökade resurser och ett skapande av bättre verktyg i kontakten mellan arbetslösa och arbetsgivare.

2 VAD VILL VI GÖRA?

De arbetsmarknadspolitiska programmen måste få mer utbildande inslag än idag. Arbetsmarknadsutbildningar bör erbjudas i större utsträckning och en kvalitetshöjning i den aktiva arbetsmarknadspolitiken med fler platser utanför de så kallade garantierna är nödvändig för att komma åt arbetslösheten i ett långt tidigare skede än idag. Vi bedömer att cirka 25 000 platser utöver dem som regeringen uppskattat behövs under 2011. Vi vill se cirka 5 miljarder kronor extra per år till en kvalitetshöjning av de arbetsmarknadspolitiska programmen och skapa fler arbetsmarknadsutbildningar. En betydelsefull uppgift är också att satsa på människors möjligheter att få visa vad de kan, exempelvis genom subventionerade anställningar. Dessutom måste Arbetsförmedlingen ges utrymme att vårda sitt kontaktnät gentemot arbetsgivare för mer effektiv förmedling för arbetslösa som saknar egna nätverk. Därutöver måste den geografiska rörligheten på arbetsmarknaden öka, bland annat genom pendlingsstöd, vilket också ökar rekryteringsbasen för arbetsgivare.

3 UNGA PÅ ARBETSMARKNADEN

Unga med oavslutade gymnasiestudier är överrepresenterade bland arbetslösa. De drabbas hårdare än andra av att gå miste om den viktiga arbetslivserfarenhet som behövs för att konkurrera om jobben. Att förbättra möjligheterna för den här gruppen är en avgörande uppgift för arbetsmarknadspolitiken och utbildningsväsendet framöver. LO anser att en insats måste vara att hitta fler möjligheter till praktik för unga arbetslösa på alla plan, både inom och utanför Arbetsförmedlingens program "Jobbgaranti för ungdomar". LO anser också att det är viktigt att fler ska lämna gymnasieskolan med slutbetyg, genomdriva ett rejält utbildningslyft bland unga, säkerställa att alla elever på gymnasiet får den praktik som ska ingå i utbildningen och att slopa kravet på tre månaders öppen arbetslöshet för att få delta i "Jobbgaranti för ungdomar". Det här är bara några av de krav vi ser som nödvändiga för att försöka komma åt det alarmerande problemet med arbetslösheten i bland unga.

4 ÄLDRE PÅ ARBETSMARKNADEN

Gruppen äldre blir allt större i och med att vi lever längre. Det innebär också att flera kan och vill arbeta längre. En äldre person som blir arbetslös har ofta svårare än andra att komma tillbaka in på arbetsmarknaden idag. Arbetslöshetsperioderna för gruppen är i allmänhet längre och risken hög för att LO-medlemmar som ramlar ut från arbetsmarknaden får svårt att komma tillbaka. Av samhällsekonomiska och fördelningsekonomiska skäl måste vi verka för att så många som möjligt kan stanna kvar eller återvända till arbetsmarknaden också i fortsättningen. Vi anser att ett generöst anställningsstöd för arbetslösa som fyllt 60 och varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i minst två år bör utvecklas och införas. LO vill också att möjligheter och villkor för att erhålla ett särskilt vuxenstudiestöd undersöks och införas för att människor över 50 ska få möjlighet till kompetensutveckling och omställning som är nödvändig för att följa med i utvecklingen.

– För mig handlar det inte bara om hur det ser ut i min specifika situation utan för alla omkring mig som jag läser, hör om eller känner själv, till exempel här i Tensta i Stockholm där jag bor, säger Jamile Ismail.

”Jag **accepterar inte** det samhälle jag ser växa fram nu”

Jamile Ismail.

Få kan mäta sig med Jamile Ismails mångsidiga bakgrund. Hon har arbetat på Reumatikerförbundet och på Tenstgården, suttit i ett flertal olika föreningar och två olika kvinnoorganisationer och varit elevassistent.

Text: Anna-Maria Sörberg Foto: Lars Forsstedt

Vissa av uppdragen har inneburit ideellt arbete, andra har varit betalda. Men hon har alltid lyckats få ihop tillvaron inom ramen för det engagemang som hon brinner allra mest för: frågor som rör ungdomar och kvinnor. Sedan hon kom till Sverige från Libanon 1982 hade hon inte gått sysslöslös en dag när hon för två år sedan drabbades av arbetslöshet. Sedan dess har tillvaron blivit betydligt tyngre.

– Jag är en människa med mycket vilja, kraft

och mycket kunskap. Som kvinna, över 50 med invandrarbakgrund har jag nu börjat ställa mig frågan om det är så förutsägbart att dessa egenskaper ligger mig till last, trots allt jag kan och vill?

För Jamile är det tydligt att de senaste fyra årens arbetsmarknadspolitik inneburit hårdare krav på varje arbetslös individ och ett tyngre klimat där arbetslösa får bära större del av skulden för långkonjunkturen, trots att det är samhället i stort som mest effektivt kan lösa problemen.

– För mig handlar det inte bara om hur det ser ut i min specifika situation utan för alla omkring mig som jag läser, hör om eller känner själv, till exempel här i Tensta i Stockholm där jag bor.

”Jag är en människa med mycket vilja, kraft och mycket kunskap.”

Rent praktiskt ser Jamile att Arbetsförmedlingens arbete har blivit mindre effektivt. Annonserna blir färre på platsbanken och får ofta ligga kvar också när platserna egentligen redan har tillsatts.

Trots erfarenheter och engagemang har hon nu en praktikplats på deltid med ”meningslöst arbete” i receptionen på ett företag. Praktikjobbet innebär att hon får cirka 9 000 kronor i månaden och måste ta hjälp av sina barn för att klara omkostnaderna. Sedan ett år tillbaka pluggar hon pedagogik på universitetet som kvällskurs för att fortsätta känna sig utmanad. Under tiden söker hon de jobb hon tilldelats enligt arbetsmarknadsåtgärderna, samtidigt befinner hon sig i den ”fas” av åtgärder som innebär att hon snart riskerar att bli utförsäkrad.

– Det arbete jag utför ser jag som symptomatiskt med dagens politik där arbetsgivare uppmuntras att inte anställa eller faktiskt behöver betala för sin arbetskraft. Så många praktikanter står ständigt redo att arbeta billigare trots att detta inte innebär någon lösning på sikt, för mig och andra som faktiskt har mycket kvar att ge mot rimlig betalning på arbetsmarknaden.

För Jamile är lösningen enkel: Erbjud mer utbildning och låt det få kosta att förbereda människor för ett fortsatt arbetsliv.

– Jag protesterar mot hur välfärden vittnar sönder, något som drabbar arbetslösa mest av alla. Jag accepterar inte det samhälle jag ser växa fram nu. Ett samhälle ska vara till för alla. Jag lärde mig och mina

barn rättvisa, respekt, vikten av mänskliga rättigheter och människovärde. Idag är det här hotade begrepp som återigen kräver aktivt försvar. Den nuvarande politiken innebär ett fortsatt stängande av dörrar för människor utan att man öppnar nya – det måste förändras nu! ●

– Jag är en människa med mycket vilja, kraft och mycket kunskap. Som kvinna, över 50 med invandrarbakgrund har jag nu börjat ställa mig frågan om det är så förutsägbart att dessa egenskaper ligger mig till last, trots allt jag kan och vill?

”Det arbete jag utför ser jag som symptomatiskt med dagens politik där arbetsgivare uppmuntras att inte anställa eller faktiskt behöver betala för sin arbetskraft.”

Från rustande och utbildande till press och krav

Arbetslösheten slår hårdare mot LO-förbundens medlemmar än mot de flesta andra. Högre tjänstemän drabbas inte av arbetslöshet i samma utsträckning.

En summering av de senaste årens utveckling leder till allvarlig kritik mot den nuvarande arbetsmarknadspolitiken som präglats av kraftiga nedskärningar på den arbetslöses bekostnad. Det innebär ett skifte från en mer rustande och utbildande arbetsmarknadspolitik till en som präglas av större press och krav på individen, berättar Madelene Syrén på LOs enhet för ekonomisk politik och arbetsmarknad.

– Den stora nedrustningen av arbetsmarknadspolitiken är det mest alarmrande som skett under den senaste fyraårsperioden, anser jag. Tidigare fanns fler arbetsmarknadspolitiska åtgärder av mer utbildande karaktär som nu är borta. Nu handlar allt om att söka ett visst antal jobb ett visst antal timmar i veckan och man ska coachas och matchas, som det heter. Men det spelar ingen roll hur många jobb man söker om man är sömmerska om det ändå bara finns bussförarjobb. I det läget krävs vidareutbildning för att kunna få ett jobb. Arbetsmarknadspolitiken ska vara behovsriktad och arbetsmarknadsanpassad.

Två grupper kräver särskilda insatser i det bekymmersamma arbetsmarknadsläget: de äldre och de yngre. Otillräcklig utbildning är utmärkande för cirka en tredjedel

av unga på arbetsmarknaden som även begränsas av att ha ingen eller kort arbetslivserfarenhet, ett begränsat kontaktnät och oavslutade gymnasiestudier. Behoven av insatser för att förbättra resultaten i såväl grundskolan som gymnasieskolan är mycket stora.

– Att man kan få vänta i tre månader som öppet arbetslös innan man kommer in i "Jobbgarantin

för ungdomar" är alldeles för lång tid. Vi måste ha fler alternativ som får kosta och som rustar individen för framtiden på arbetsmarknaden, säger Madelene Syrén.

När det handlar om gruppen äldre krävs också fler och mer innovativa åtgärder.

– Det är inte så många som talar om problemen för gruppen äldre. Unga är oftare arbetslösa, men de får också lättare nya jobb, för dem handlar det till stor del om tillfälliga anställningar som avslutas när de hamnar i arbetslöshet. Personer som är äldre förlorar oftare jobben på grund av arbetsbrist eller för att arbetsplatsen läggs ner och de har många gånger svårt att komma tillbaka in på arbetsmarknaden. Det här håller inte samhällsekonomiskt eftersom

FOTO: LARS FORSTEDT

Madelene Syrén på LOs enhet för ekonomisk politik och arbetsmarknad ser allvarligt på situationen för arbetslösa LO-medlemmar.

de äldre blir fler och vi blir allt äldre och måste jobba längre. Den nuvarande arbetsmarknadspolitiken är en politik som saknar helhetsgrepp om de problem som en lågkonjunktur med hög arbetslöshet ställer oss inför. Framförallt saknas utbildningsinsatser, menar Madelene Syrén.

– Förstärkta coach och matchningsinsatser för arbetssökande och vi ständigt hör om nu för tiden kan inte kallas satsning tycker vi eftersom det tillhör Arbetsförmedlingens kärnverksamhet att förmedla jobb. Vi vill istället se tidiga insatser som också är rustande och utbildande. Vi vill ha fler arbetsmarknadsutbildningar, vilket är relativt korta utbildningar riktade direkt mot arbetsmarknaden och särskilt efterfrågade uppgifter.

Sådana arbetsmarknadsåtgärder är dyra på kort sikt men kan samtidigt ge mer effektivt långsiktigt resultat. Mätningar har visat att det är denna typ av åtgärder som ger hög övergång till arbete.

En annan viktig aspekt är Arbetsförmedlingens arbete som kräver bättre förutsättningar för att nå långt fler än de cirka 40 procent av de lediga jobben på arbetsmarknaden man får in idag.

– Många får jobb idag via egna och personliga kontakter, men Arbetsförmedlingen ska ju vara kontakten för alla dem som saknar eget kontaktnät. Arbetsförmedlingens fokus ska ligga på nätverkande och kontaktförmedlande och inte på att jaga arbetslösa och se till att de spenderar 30 timmar vid platsbanken varje vecka. Arbetsförmedlingen måste få förutsättningar och resurser att jobba och göra det som de ska vara bäst på; förmedla arbete, säger Madelene Syrén. ●

Text: Anna-Maria Sörberg

"Arbetsförmedlingens fokus ska ligga på nätverkande och kontaktförmedlande och inte på att jaga arbetslösa och se till att de spenderar 30 timmar vid platsbanken varje vecka."

Sophia Andersson "Jobb om er

Få grupper på många förest unga upp till drabbas hård och hög arbe

Text: Anna-Maria Sörberg

Sophia Andersson är LOs vikarierande ungdomssekreterare och arbetar specifikt med gruppen unga på arbetsmarknaden.

"En framtid med bara bema dem i sig, men vi vill begrän att byta ut den ordinarie per bemanningspersonal för ven

, LOs vikarierande ungdomssekreterare:

via sms säger något om förlorad trygghet”

å arbetsmarknaden omgärdas av så tällningar och fördomar som gruppen 30 år. Samtidigt är det en grupp som äldre än många andra i lågkonjunktur tslöshet.

Foto: Lars Forsstedt

– **Det är inte alls** så att man helst av allt väljer en osäker tillvaro och njuter av att hamna i ännu en visstidsanställning bara för att man är ung, säger LOs vikarierande ungdomssekreterare Sophia Andersson. Unga kan också vara ensamstående föräldrar, ha samma behov som alla andra av att betala hyra och ha en fast anställning. De motsvarar inte alls självklart de önskningar som marknaden har utan vill ha självständiga liv och planera framåt som många andra. Det handlar om människor som är långtifrån den homogena grupp som det så ofta låter som.

De senaste årens utveckling mot en större osäkerhet kring anställningsformerna och försämrade lönevillkor är samtidigt något som alltså oftare drabbar gruppen unga. Visstidsanställningar och bemanningsföretag är på framfart och hyllas av nuvarande regering som bevis på en mer ”flexibel” arbetsmarknad. Men för individerna som betalar innebär utvecklingen en ökad press.

– En framtid med bara bemanningsföretag är farlig. Vi har inget emot dem i sig, men vi vill begränsa deras framfart. När det handlar om att byta ut den ordinarie personalstyrkan och enbart använda sig av bemanningspersonal för verksamheten, då har vi en oacceptabel situation.

Att så många som 50 procent i gruppen upp till 24 år är visstidsanställda samt att arbetsmarknaden luckrats upp alltmer vad gäller rättigheter och gemensamt åtagande, innebär att problemet knappast är marginellt. Oron och osäkerheten bland

unga märks tydligt i de samtal Sophia och hennes kolleger möter och de frågor som inkommer.

– Arbetsmarknaden för unga ser idag radikalt annorlunda ut mot för några år sedan. Att man idag kan få jobb via sms säger något om en förlorad trygghet. Jag har vänner vars arbetstider under långa perioder bygger på när och om de blir inringda för jobb. För dessa blir livet i längden omöjligt att planera, framförallt ekonomiskt, och erbjuder inte några som helst garantier.

Frågor kring anställningsformer och vad man egentligen kan kräva för lön kommer att prägla allt mer av det arbetsmarknadspolitiska arbetet för Sophia och hennes kollegor. Normaliseringen av osäkerhet på arbetsmarknaden, som något en ”ung människa” måste leva med, är en av många utmaningar hon ser inför framtiden. Sophia ser en symbolik i de ”talangjakter” som skapats i jakten på unga arbetstagare.

– Gallringsmetoderna för att anställa unga människor liksom rekryteringsfaserna är något vi måste tala mer om, de verkar ta sig allt fler och märkliga uttryck. Vad säger det om en person blir en bra tågmästare om han eller hon anställs utifrån hur bra man gör sig på en scen med mikrofon och en publik? Den här typen av tilltag är kanske ovanliga men att det förekommer säger något om hur man tittar på den här gruppen. Det handlar i högsta grad om attityder minst lika viktiga att ta itu med som anställningsformer och lönedumpningar. ●

– Det är inte alls så att man helst av allt väljer en osäker tillvaro och njuter av att hamna i ännu en visstidsanställning bara för att man är ung, säger LOs vikarierande ungdomssekreterare Sophia Andersson.

Bemanningsföretag är farlig. Vi har inget emot dem i sig, men vi vill begränsa deras framfart. När det handlar om att byta ut den ordinarie personalstyrkan och enbart använda sig av bemanningspersonal för verksamheten, då har vi en oacceptabel situation.”

Vad det blev

Den moderatledda regeringens signal är tydlig: individualisera arbetslöshetsförsäkringen och låt varje människa bära en större del av ansvaret för sin egen arbetslöshet. De senaste tre årens kraftiga nedrustning av vårt grundläggande trygghetssystem med a-kassa och kraftigt försämrade kvaliteten i arbetsmarknadspolitiken måste få ett slut. Alla som har behov av en trygg inkomstförsäkring under tiden de söker jobb ska kunna försäkra sig i en facklig a-kassa. Ett av de största hoten är utslagen arbetskraft, att människor aldrig kan komma tillbaka till arbetslivet eller ens ha möjlighet att påbörja ett aktivt arbetsliv.

Här följer en genomgång av vad som hänt och en närmare titt på vad vi vill göra för att förbättra villkoren för alla arbetslösa genom det bästa instrument vi har: a-kassan.

1 SÅ HÄR BLEV DET

Före regeringsskiftet var a-kasseavgiften solidarisk och ungefär lika för alla, till en kostnad på cirka 100 kronor per månad. Idag måste de 32 a-kassor som finns själva bära en stor del av sina kostnader. Det innebär drastiskt höjda avgifter beroende på hur arbetslösheten ser ut inom de olika a-kassorna. För vissa medlemmar ligger avgiften på 430 kronor per månad och nästan 450 000 medlemmar har lämnat a-kassorna de senaste tre åren. (Källa: IAF)

Det här vill vi:

Sänk avgiften till a-kassan genom återinförande av solidarisk avgiftsfördelning. Avgiften måste åter hamna på cirka 100 kronor i månaden för alla. Avgiften till a-kassan ska inte bero på hur hög arbetslösheten är i respektive bransch.

Det här vill vi:

Höj taket för ersättning vid arbetslöshet så att de flesta löntagare får en ersättning motsvarande 80 procent av tidigare inkomst under hela arbetslösheten. Ett mer långsiktigt mål är att inkomstskyddet ska vara 90 procent.

2 SÅ HÄR BLEV DET

Ersättningen vid arbetslöshet har sänkts kraftigt. De senaste fyra åren har taket sänkts från 730 till 680 kronor per dag. Endast cirka två av tio av alla arbetstagare får idag behålla 80 procent av sin inkomst vid arbetslöshet. Dessutom får man högre skatt när man är arbetslös än när man jobbar på grund av jobbskatteavdraget.

Det här vill vi:

Stärk kopplingen mellan a-kassor och facklig anslutning. När a-kassorna har en tydlig kontakt med och erfarenhet av den bransch vars anställda man arbetar med kan man skapa en rättssäker och effektiv försäkring.

3 SÅ HÄR BLEV DET

Konsekvensen av den moderatledda regeringens a-kassepolitik är att kopplingen mellan facket och a-kassan har försvagats. När organisationsgraden minskar kraftigt minskar också förutsättningen att reglera arbetsmarknaden genom kollektivavtal. Facklig a-kassa är en del av den svenska modellen.

Det här vill vi:

Skattereduktionen för avgiften till a-kassan måste återinföras.

4 SÅ HÄR BLEV DET

Före regeringsskiftet var både a-kasseavgiften och fackföreningsavgiften delvis avdragsgill i deklarationen. Nu har alliansen tagit bort avdragsrätten vilket innebär en skattehöjning i praktiken för alla löntagare. Avdragsrätten återstår däremot för arbetsgivare som är med i sina organisationer.

och vad vi vill

Vad beror arbetslöshet på och vem bär ansvaret för jobben? Svaret på de frågorna skiljer sig radikalt mellan vänster och höger och idag sker en nedmontering av den arbetsmarknadspolitik som vill garantera allas rätt till arbete för rimlig ersättning.

Text: Anna-Maria Sörberg Foto: Lars Forsstedt

Medan högern ser arbetslöshet som ett individuellt problem i första hand är det för vänstern ett kollektivt problem som drabbar individen på ett negativt sätt och samhällets sak att lösa.

– Man kan skydda sig på olika sätt som individ, genom utbildning eller att flytta, men när flera stora företag lägger ner på samma ställe regnar det på alla, oavsett var man befinner sig. Arbetslöshet är ett oacceptabelt samhällsfel eftersom vi har enats om att vi har rätt till ett arbete, säger Oscar Ernerot som arbetar med arbetsmarknadspolitik och a-kassan på LO. Han har följt de senaste årens utveckling på nära håll.

– A-kassan och arbetsmarknadspolitiken är som hjärtat i LO, de väger väldigt tungt och är en del av en svensk modell som bygger på parternas överenskommelse om att kollektivavtalen ska gälla.

A-kassan är till för att skydda kollektivavtalen från lönedumpning, det är därför ersättningsnivåerna är så viktiga. Det är viktigt att de allra flesta får 80 procent av sin lön vid arbetslöshet. Om en arbetstagar förlorar jobbet ska denne inte hamna i fat-

tigdom och börja konkurrera om jobben genom att gå med på lägre lön än andra.

– Det är viktigt att tänka på att den stora och positiva samhälleliga effekten av a-kassan kommer alla till del. Genom att den skyddar den enskildes ekonomi och därmed håller köpkraften igång vid arbetslöshet så minskar man också effekterna av en lågkonjunktur, säger Oscar.

En enkel kollektivistisk princip ligger till grund för a-kassans drygt 100-åriga historia. Om tio personer får jobb och den elfte blir utan lägger de övriga en liten del av sin lön till den arbetslöse. Dels för att denne ska ha råd att köpa mat och att bo, men också för att hålla uppe löneskyddet så att samma person inte börjar konkurrera och acceptera sämre lönevillkor. Men idén om det gemensamma ansvaret är inte lika självklar idag som den har varit genom tiderna.

– När den moderatledda regeringen tillträdde hösten 2006 inledde man med att snabbt genomföra försvagningar av arbetslöshetsförsäkringen, säger Oscar. Man förändrade a-kassan genom att göra det dyrare att vara med, svårare att kvalificera sig och sänka ersättningsnivåerna. Därefter följde många försämringar i hög hastighet med slarvigt genomförda lagförslag och korta remisstider.

En av försäkringens grunder, att motverka lönedumpning, är i praktiken redan borta. Den lägsta nivån man kan få från a-kassan vid arbetslöshet fungerar som skydd för den lägsta lön man behöver acceptera. Ett ersättningstak som ger som mest 80 procent av 18 700 kronor i månaden innebär att de borgerliga partierna tycker att den maxersättning den arbetslöse kan få blir väldigt låg.

Men Oscar Ernerot menar ändå att det går att förändra denna politik inför fortsättningen:

– Jag är hoppfull men en helt ny a-kassa går inte att skapa så snabbt. Ett långsiktigt arbete kommer krävas för fortsättningen, i rätt demokratisk ordning, för att försöka komma tillrätta med de attacker mot försäkring och arbetstagar som skett de senaste åren. Däremot är jag starkt oroad inför tanken på en fortsatt borgerlig regering. Det skulle innebära övergång till ett system där varje individ tecknar en egen försäkring. Det skulle också innebära att den som löper stor risk för arbetslöshet tvingas betala mer än den som har en låg risk. ●

Arbetsförmedlingen måste få förutsättningar och resurser att jobba och göra det de ska vara bäst på – förmedla arbete.

”Jag är hoppfull men en helt ny a-kassa går inte att skapa så snabbt. Ett långsiktigt arbete kommer krävas för fortsättningen, i rätt demokratisk ordning, för att försöka komma tillrätta med de attacker mot försäkring och arbetstagar som skett de senaste åren.”

Omställningsstöds sysselsättning på

Vi har träffat tre personer med erfarenheter av omställningsstödet.

Madelene Zetterman, Västerås

– Jag jobbade tidigare i en liten party- och presentbutik i centrala Örebro. Jag hade varit där i två år när butikägaren meddelade att hyrorna skulle höjas i lokalen och att han bestämt sig för att flytta butiken. Vi två som var anställda visste sedan en tid att det var på gång så vi var något förberedda mentalt på ett jobbigt besked och att det snart skulle bli dags att leta andra jobb. Jag fick ett jobb på SJ i Hallsberg genom att ta över efter en vän som lägligt nog just fått en ny anställning. Men i och med uppsägningen gick vi också med i omställningsstödet och jag fick kontakt med en jobbcoach.

På vilket sätt hade du hjälp av coachen?

– Det var ett väldigt bra stöd det läget. Det var viktigt mentalt under en svår tid, det gjorde att jag kände mig mindre utlämnad och att jag hade ett aktivt stöd. Jag hade aldrig sökt jobb med CV innan utan bara ramlat över de jobb jag haft, men han hjälpte mig att sätta ihop ett bra underlag och tipsade mig om olika utbildningar och skolor och hur det skulle fungera om jag funderade på att plugga vidare. Att söka till universitet eller högskola var inte något jag funderat över tidigare. Idag är jag 24 år och tänker absolut på det som en möjlighet framöver. ●

Frida Detterberg, Stenungsund

– Jag arbetade i måleriet på Volvo Personvagnar när det stora varslet kom för ett drygt år sedan. Hade jag jobbat ett halvår längre hade jag fått stanna kvar, men mina knappt 6 års anställning räckte inte till. Jag gillade jobbet och särskilt mina arbetskamrater så det var ett hårt slag när uppsägningen kom. Vi hade dessutom just köpt hus och jag blev rätt nervös.

Hur kände du inför arbetslöshet, var du på något sätt förberedd på hur du skulle ta dig igenom den första perioden?

– Min första tanke var att jag inte fick lägga mig på soffan. Jag gick ut och köpte målarfärg och målade om min sons rum minns jag, samma dag, för att ha något att göra och att inte tänka för mycket på det som hänt. Strax därefter blev jag kallad till Startkrafts informationsträff på Volvo och fick välja en coach som jag skulle få prata med i övergången. Jag valde en coach som jag fick veta skulle vara just i Stenungsund en gång i veckan. Att få möjlighet att träffa någon på plats för samtal kändes viktigt i det här läget.

Erol Caglar, Göteborg

– Jag jobbade i Torslanda på Volvo personvagnar som lagledare där vi byggde motorer till Volvobilar när det stora varslet kom den nionde december 2008. Det är en dag jag aldrig glömmer, en chockdag som var rent åt helvete, det var rena slakten! Första dagarna gick an, man var hemma och svävade mellan himmel och jord och visste inte hur man skulle tänka. Jag bröt faktiskt ihop efter tio dagar när jag på riktigt insåg att jag var arbetslös. Det här var ju ett jobb som jag tänkte att jag skulle ha till pensionen. Man trodde det var så säkert.

Vad hände sen, sökte du nya jobb på en gång?

– Jag sökte faktiskt jobb hela tiden. Redan första timmen efter att jag kom hem den där dagen sökte jag mitt första jobb. Jag hade bestämt att jag fan i mig skulle få tag på ett av de där jobben som jag var säker på fanns där ute. Jag var liksom stenhård mot mig själv. Inom 4–6 veckor hade jag sökt upp emot 80 jobb, som verkstadsarbetare, reparatör inom elektronik, ja vad som helst som hade med teknik, lagerarbete och verkstadsarbete att göra.

Hur gick det till när du bestämde dig för att ta del av omställningsstödet?

– Vi fick skriva upp oss på listor på plats och jag bokade in en tid med coachen, det kändes hur bra som helst. Han lyssnade och var engagerad. Eftersom vi hade köpt hus så var min enda tanke att jag måste ha jobb direkt, men han frågade mer om jag hade funderat på att läsa vidare och försökte hitta olika alternativ. Eftersom arbetsmarknaden är som den är fick jag inget jobb. Så småningom började jag fundera på det han sa. Med tanke på mina intressen för hus och inredning föreslog han att jag skulle satsa på att studera till fastighetsmäklare och till slut var jag inställd på att gå tillbaka till skolorna. Jag läste till exempel aldrig matte c på gymnasiet så jag fick läsa in en del, göra högskoleprovet innan jag kunde börja. Under tiden vikarierade jag en del på förskolor i Stenungsund. I höstas påbörjade jag en treårig utbildning och känner att det är helt rätt. Det är ett bra läge att läsa vidare nu när det är så dåliga tider, om knappt tre år kanske arbetsmarknaden är bättre. Jag fortsätter ha kontakt med coachen och det känns bra att vi kan snacka vidare också nu efter att jag börjat plugga och få tips som gör att jag vågar fortsätta tänka framåt. ●

På vilket sätt hade du nytta av omställningsstödet?

– Jag hade kontakt på en gång med Startkraft och sedan hade jag en träff med en coach rätt snart. Omställningsföretaget satt i samma byggnad som arbetsförmedlingen så jag satt en timma här och där och snackade på deras kontor som en del i det vardagliga arbetssökandet. Han tyckte inte att jag skulle söka lagerarbete utan uppmuntrade mig att söka ledartjänster i första hand. Jag fortsatte vara inställd på att bara få ett jobb vilket som helst, samtidigt som jag insåg att de flesta inte ville anställa mig för mindre kvalificerade uppgifter eftersom de trodde jag skulle sluta så fort jag hittat något bättre. En dag sökte jag ett jobb som signaltekniker på spårvägen, Banteknik och under intervjun frågade de om jag istället var intresserad av en arbetsledartjänst som var vakant. Efter många tester och fler intervjuer fick jag jobbet och nu har jag varit där sedan i maj.

– Rent generellt kan jag säga att jag hade stor nytta av det stöd jag fick och mitt tips är att lyssna om man får möjlighet att arbeta tillsammans med en coach. De har ju oftast jobbat med det här länge och kan ibland se saker man inte själv kan eller orkar i en svår situation. ●

Det ger 80 procent på ett halvår

Omställningsstödet som varit igång sedan 2004 är idag etablerat på arbetsmarknaden. Sammanlagt 117 000 personer har omfattats av systemet under de sex år som det har funnits.

Text: Anna-Maria Sörberg

FOTO: LARS FORSTEDT

Varje beslut om att söka omställningsstöd måste skötas gemensamt av facket och företaget.

Även om de flesta idag känner till omställningsstödet är det få som vet hur positivt det har slagit ut, menar Per Johansson som arbetat med stödet sedan starten och som är ombudsman i LO-distriktet i Västmanland.

– Trots att situationen på arbetsmarknaden är så tuff har situationen löst sig för 80 procent av dem som går igenom omställningsstödet efter 6 månader, upp till 86 procent under vissa perioder. Det är en hög siffra som talar sitt tydliga språk.

När ett företag har förhandlat färdigt med facket kring uppsägningarna kan ansökan lämnas in till Trygghetsfonden för de anställda som omfattas. Omställningsstödet är helt frivilligt men förutsätter att den sökande varit anställd i minst 12 månader och arbetat minst 16 timmar per vecka hos en eller flera arbetsgivare. Om ansökan är korrekt tar det endast 7 arbetsdagar att få besked om omställningsstöd. Därefter väljs en leverantör ut utifrån arbetstagarernas önskemål som kommer denne till arbetsplatsen för att ge information.

Det fortsatta stödet kan inkludera individuell hjälp, stöd i arbetssökarprocessen, hjälp med CV eller studiealternativ. Allt som allt ska processen ta 1 vecka upp till 6 månader. Varje beslut om att söka omställningsstöd måste skötas gemensamt av facket och företaget, berättar Per Johansson:

– Det krävs att de går i takt. För att en

ansökan ska beviljas måste båda parter ha skrivit på. Om man inte kommer överens kan en separat ansökan göras, men en sådan tar oftast längre tid att behandla.

Det viktiga är att ansökan om omställningsstöd görs i ett tidigt skede, menar Per Johansson.

– Alla våra resultat visar att om man tar tag i den som blivit uppsagd på ett tidigt stadium har han eller hon lättare att komma tillbaka och med större kraft i behåll. Det kan räcka med att gå arbetslös i tre månader för att motivationen ska sjunka med 50 procent.

Idag arbetar Trygghetsfonden med 106 olika leverantörer inom omställningsstödet, spridda över hela landet och av varierande storlek. 85 procent av leverantörerna vill fortsätta samarbetet och förnyar sina avtal varje år. Samarbete förutsätter att leverantören haft uppdrag under året och att de inte brutit mot de överenskomna villkoren i avtalet. De tio största leverantörerna har hand om majoriteten av det förmedlade omställningsstödet och arbetsplatserna och kan ha flera hundra personer i olika uppdrag åt gången. Men här finns också leverantörer som arbetar med två till tre personer åt gången. Efter varje uppdrag rapporterar leverantören hur många som verkligen fått ett nytt arbete och hur många som gått vidare till utbildning. Per Johansson menar att de leverantörer som

nu finns i systemet är väldigt duktiga på att ta tag i folk.

– Vi träffar dem med jämna mellanrum, går igenom och diskuterar uppdragen och ser därmed hur bra de är på att motivera och få ut människor i arbetslivet. Trygghetsfondens enhet som beslutar om avtal och leverantörer har inte mer än 12–15 anställda, det är viktigt att tyngdpunkten och ansvaret ligger hos leverantörerna med så lite inblandning av oss som möjligt.

Hittills har industrin och Metalls medlemmar varit de mest flitiga användarna av systemet med upp till 50 procents deltagande bland uppsagda. Många har också sökt och fått stöd från den grafiska sidan där olika strukturomvandlingar slagit hårt mot anställda. Det troliga är att också tjänstesektorn kommer att använda systemet i högre grad framöver.

– Vad vi behöver ägna oss åt nu är att förstärka omställningsstödet, säger Per Johansson. Framförallt behöver vi få med fler grupper som inte idag omfattas av stödet, till exempel personer med visstidsanställning och som fått lämna arbetsplatsen av hälsoskäl.

Att vi har stöd för det här kravet märker jag när jag träffar förtroendevalda runt om i landet.

Idag finns också ett avtal med arbetsförmedlingen som säger att de också ska kunna vara behjälpliga om en person inte har fått jobb via omställningsstödet under den avsatta tiden. Men hur detta fungerar i praktiken vet ingen ännu, säger Per Johansson.

– Vi ordnar konferenser med representanter från Trygghetsfonden och regeringen och då enas ju alla om hur förträffligt systemet är. Men jag har inte sett något exempel på att de förändringar vi skulle vilja se verkligen är på väg att slå igenom. Men det är alltid tungt när arbetsgivare och arbetstagarare lyckas enas om något tillsammans och när det går igenom kommer det att ha stor betydelse. På det sättet är det mycket viktigt att vi kan bygga vidare på det här systemet. ●

”Alla våra resultat visar att om man tar tag i den som blivit uppsagd på ett tidigt stadium har han eller hon lättare att komma tillbaka och med större kraft i behåll.”

LOs förslag för en alternativ krispolitik – sammanfattning

- Sätt punkt för de hafsigt framhastade och dåligt underbyggda reformerna i arbetslöshetsförsäkringen. Påbörja istället grundarbetet inför en kommande varaktig a-kassereform.
- Ändra ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen. Slopa nedtrappningen av ersättningen från 80 till 65 procent och inför en ersättningsnivå på 80 procent för alla under hela ersättningsperioden.
- Den avgift som den enskilde betalar ska vara så låg att alla kan och vill vara med.
- Höj ersättningstaket i arbetslöshetsförsäkringen snarast för att ge ett reellt inkomstskydd vid omställning. De allra flesta ska få 80 procent av sin lön i ersättning. Löneindexera taket så att försäkringen inte urholkas.
- En solidarisk avgiftskonstruktion i arbetslöshetsförsäkringen är nödvändig. Fördelningen av försäkringens kostnader måste vara solidarisk. Den så kallade arbetslöshetsavgiften bör avskaffas.
- Förbättra för de deltidsarbetslösa i arbetslöshetsförsäkringen, nuvarande situation för de som arbetar deltid är inte hållbar. Inför kraftiga förbättringar för dem som arbetar deltid.
- Underlätta omställning med positiva drivkrafter. Ta bort nuvarande regel om obegränsat sökområde från dag ett under arbetslösheten.
- Återställ studerandevillkoret i arbetslöshetsförsäkringen.
- Aktivt stöd med hög kvalitet för alla arbetslösa inom arbetsmarknads- och utbildningspolitiken.
- Säkerställ att alla lämnar gymnasieskolan med slutbetyg.
- Säkerställ att alla elever på gymnasiet får den praktik som ska ingå i utbildningen.
- Erbjud fler unga arbetslösa praktik med dokumenterat innehåll både i och utanför "Jobbgaranti för ungdomar".
- Inför ett handledarbidrag till arbetsgivare som tar emot praktikanter från Arbetsförmedlingen.
- Ge Arbetsförmedlingen ökade resurser för att klara av kärnverksamheten gentemot arbetssökande och arbetsgivare när volymerna av arbetssökande ökar.
- De arbetsmarknadspolitiska programmen måste ha mer utbildande inslag; skapa fler platser i arbetsmarknadsutbildningar.
- Ge extra medel till en höjning av kvaliteten i arbetsmarknadspolitiken i allmänhet – i synnerhet i de så kallade jobbgarantierna.
- Fler platser i program av god kvalitet även utanför jobbgarantierna är nödvändigt för tidigareläggande av insatser för arbetslösa.
- Anställningsstöd och övriga subventionerade anställningar måste utökas i antal.
- Inför ett generöst anställningsstöd för äldre arbetslösa som fyllt 60 och som varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i minst två år.
- Underlätta geografisk rörlighet genom att införa pendlingsstöd för dem som arbetar i ett annat län än det de bor i.
- Inför ett utbildningslyft med fler komvuxplatser och uppdrag med tillhörande finansiering till folkbildningens aktörer.
- Skapa en alternativ studiefinansiering i form av ett särskilt vuxenstudiestöd för de som behöver som ger människor en rimlig möjlighet till försörjning.

VILL DU LÄSA MER?

På LOs hemsida kan du beställa eller hämta hem en sammanfattning av LOs alternativ till krispolitik mot arbetslösheten, www.lo.se/distribution.

aktuellt

LO-aktuellt ges ut av Landsorganisationen i Sverige.

Projektledare: Theres Heidrich, LO. Redaktör: Anna-Maria Sörberg.

Idé: LO.

Form: MacGunnar – Information & Media. Tryck: V-Tab, Göteborg 2010.

Landsorganisationen i Sverige Telefon: 08-796 25 00. Postadress: LO, 105 53 Stockholm.

Besöksadress: Barnhusgatan 18, Stockholm. E-post: mailbox@lo.se www.lo.se